

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	4Cdo/60/2021
Identifikačné číslo spisu:	1314212821
Dátum vydania rozhodnutia:	26.09.2023
Meno a priezvisko:	Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2023:1314212821.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobcov 1/ W. L., narodenej XX. X. XXXX, N. B. M. XXX, 2/ R. V. Š., narodenej XX. F. XXXX, Z., W. XX, 3/ W. Š., narodeného XX. W. XXXX, M., N. X, zastúpených advokátskou kanceláriou Advokátska kancelária Ivan Syrový, s. r. o., Bratislava, Kadnárova 83, IČO: 27 232 765, proti žalovanej obchodnej spoločnosti GREEN LAND, s. r. o., Bratislava, Dubnická 6, IČO: 36 539 007, zastúpenej advokátskou kanceláriou DEDÁK & Partners, s. r. o., Bratislava, Suché Mýto 1, IČO: 50 735 764, o určenie vlastníctva k nehnuteľnosti, vedenom na Okresnom súde Bratislava III pod sp. zn. 44C/168/2014, o dovolaní žalobcov proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 18. marca 2020 sp. zn. 2Co/289/2017, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 18. marca 2020 sp. zn. 2Co/289/2017 ako aj rozsudok Okresného súdu Bratislava III z 29. marca 2017 č. k. 44C/168/2014-444 z r u š u j e a v e c v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) napadnutým rozsudkom potvrdil rozsudok Okresného súdu Bratislava III (ďalej aj „súd prvej inštancie“ resp. „prvoinštančný súd“) zo dňa 29. marca 2017 č. k. 44C/168/2014 - 444, ktorým zamietol žalobu žalobcov 1/, 2/ a 3/ (ďalej aj „žalobcovia“) na určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnosti - pozemku, s parcelným číslom XXX/XX - orná pôda, vo výmere 4 109 m², zapísaného na LV č. XXX v registri „C“ na Okresnom úrade v M., katastrálnom odbore pre katastrálne územie N., obec N. B. M., okres M. (ďalej aj „sporný pozemok“) a to žalobkyňa 1/ v podiele 3/4 k celku a žalobcovia 2/ a 3/, každý v podiele 1/8 k celku a ďalším výrokom v zmysle § 255 ods. 1 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) žalovanej priznal plný nárok na náhradu trov konania.

2. Súd prvej inštancie v rámci zisteného skutkového stavu uviedol, že vlastníctvo k spornému pozemku podľa výpisu LV č. XXX svedčí duplicitne žalobcom a aj žalovanej. Medzi stranami konania nebolo sporným, že žalovaná nadobudla vlastnícke právo k spornému pozemku na základe kúpnej zmluvy zo dňa 24. januára 2001 (č. 1. 20 spisu), ktorú uzavrela s predávajúcimi Y. W., W.. F. B. a W.. S. M.. Predávajúci sa stali vlastníkmi sporného pozemku na základe rozhodnutia Okresného úradu v M. odboru

poľnohospodárstva a lesného hospodárstva č. j. 150 - 1/92/ Ko zo dňa 23. júna 1999, ktoré nadobudlo právoplatnosť dňa 11. augusta 1999, vydaného v medziach zákona č. 229/1991 Zb. o úprave vlastníckych vzťahov k pôde a inému poľnohospodárskemu majetku, keď pre zákonné prekážky nebolo možné predávajúcim vydať pozemky, nachádzajúce sa v katastrálnom území I. N. a titulom zmluvy o bezodplatnom prevode vlastníctva k pozemkom zo dňa 12. decembra 2000 (č. l. 14 a nasl. spisu). Žalobcovia sporný pozemok nadobudli dedením po právnych predchodcoch V. Š. a jeho manželke W. Š., rodenej Z. (starí rodičia žalobcov). Menovaní boli podľa Výmeru vydaného Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy (č. l. 26 a nasl. spisu) podľa § 1 ods. 1 nariadenia č. 104/1946 Sb. nar. SNR o vlastníctve pôdy pridelené podľa nariadenia č. 104/1945 Sb. nar. SNR v znení nariadenia č. 64/1946 Sb. nar. SNR o konfiškovaní a urýchlennom rozdelení pôdohospodárskeho majetku Nemcov, Maďarov, ako aj zradcov a nepriateľov slovenského národa zo dňa 19. marca 1948 č. 14352/48 - III/ B pridelené do vlastníctva pozemky s parcelným číslom XXX/X, XXX/X, XXX/X o celkovej výmere 0,45 ha v katastrálnom území N. a to na základe prídelového plánu, vypracovaného miestnou roľníckou komisiou v Krmeši, potvrdeného Okresnou roľníckou komisiou v Galante a schváleného Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy dňa 13. marca 1948 pod č. 14352/48. Podľa článku II. výmeru boli nehnuteľnosti pridelené v ideálnej časti podielov 1 a 1 za prídelovú cenu, ktorej konečná platná výška mala byť určená v prídelovej listine, vydananej Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy. Podľa článku IV. výmeru tento je podľa ustanovenia § 1 ods. 2 nariadenia č. 104/1946 Sb. n. SNR verejnou listinou, dokazujúcou vlastnícke právo prídelcov k pridelenej pôdohospodárskej nehnuteľnosti, na základe ktorej príslušný knižný súd urobí záznam vlastníckeho práva v prospech prídelcov bez podmienky dodatočného ospravedlnenia. Predmetný výmer obsahuje dátum, pečiatku Povereníctva SNR pre pôdohospodárstvo a pozemkovú reformu a podpis povereníka. Zo zápisnice zo dňa 31. marca 1947 o zápisničnom odovzdaní skonfiškovanej pôdy bývalých vlastníkov R., F. a F. W.Ü. v obci N. B. M., k. ú. N. prídelcom - pod. bodom 6 - V. Š. a manželka W., rodená Z. A38- 1/21 ha roľní súd prvej inštancie zistil, že jednotlivé prídelové jednotky v počte 56 označené písmenami A1 až A56 boli vytyčené geometrom a prídelový plán bol potvrdený Okresnou roľníckou komisiou v Galante. Prídelcom bolo umiestnenie jednotlivých prídelov známe, v prídelovom pláne uvedené prídelové jednotky užívajú. Prídelové jednotky boli odovzdané zápisnične do držby a úžitku jednotlivým uvedeným prídelcom, ktorým pridelenie pôdy určila miestna roľnícka komisia. Odovzdané boli na základe potvrdeného prídelového plánu Okresnej roľníckej komisie s výhradou dodatočného schválenia Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy § 13 ods. 5 nar. č. 104/1945. Z rozhodnutia rady ONV v M. zo dňa 16. marca 1959, č. j. Poľ-4872/58 (č. l. 164 spisu) súd prvej inštancie zistil, že sporné pozemky neboli spätne pridelené Československému štátu. Prídelca V. Š. zomrel dňa X. V. XXXX a poľnohospodárske nehnuteľnosti v katastrálnom území N., parcela číslo XXX/X, XXX/X, XXX/X v jednej polovici, ktoré boli pridelené na základe prídelovej listiny Povereníctva poľnohospodárstva v Bratislave č. 14352/48 - III/B nadobudol syn V. Š., narodený XX. W. XXXX (č. l. 51 spisu). Po jeho smrti dňa XX. F. XXXX, v pôvodnom dedičskom konaní vedenom na bývalom štátnom notárstve v Galante pod sp. zn. D 1834/90 (č. l. 54 spisu) sporné pozemky neboli prejednané a predmetom dedenia sa stali až ako novoobjavené dedičstvo prejednané v konaní na Okresnom súde v Galante pod sp. zn. 5 D 56/2008 z 21. mája 2009. Z uvedeného vyplýva, že na základe tohto osvedčenia o dedičstve vzniklo duplicitné vlastníctvo v katastri nehnuteľností, o čom mali prítomní účastníci (t. j. žalobcovia) vedomosť. Medzitým Slovenský pozemkový fond ako správca poľnohospodárskych nehnuteľností vo vlastníctve Slovenskej republiky požiadal dňa 14. novembra 2000 Okresný úrad v M. - katastrálny odbor o zápis poľnohospodárskych nehnuteľností z PK vložky č. XXX - parcelné čísla XXX/X - orná pôda, o výmere 11 492 m², parcelné číslo XXX/X - orná pôda, o výmere 109 064 m², parcela číslo XXX/X - orná pôda, o výmere 8 366 m², parcela číslo XXX/X - orná pôda, o výmere 1 277 m², parcela číslo XXX/X - orná pôda, o výmere 2 029 m² a parcela číslo XXX/X - orná pôda, o výmere 1 251 m², do vlastníctva Slovenskej republiky - Slovenský pozemkový fond, Búdková č. 36, Bratislava, IČO: 17 335 345 v podiele 1/1, ktorej žiadosti bolo vyhovieť zápisom na z LV č. XXX pre katastrálne územie N. a následne pozemky previedol zmluvou o bezodplatnom prevode vlastníctva k pozemkom na právnych predchodcoch žalovanej.

3. Prvoinštančný súd vec právne posúdil podľa ustanovení § 470 ods. 1, § 137 písm. c) CSP, § 124, § 126 ods. 1 a 2, § 129 ods. 1, § 130, § 132 ods. 1, § 133 ods. 2, § 134 ods. 1 zákona č. 40/1964 Zb.

Občiansky zákonník (ďalej len „Občiansky zákonník“), § 1 ods. 1, 2 nariadenia SNR č. 104/1946 Sb. o vydávaní výmerov o vlastníctve pôdy. Konštatoval, že duplicita vlastníctva v evidencii katastra nehnuteľností odôvodňuje naliehavý právny záujem žalobcov na požadovanom určení, pretože bez požadovaného určenia sa neodstráni neistota v právnom postavení strán sporu. Poukázal na to, že sporné nehnuteľnosti nadobudol štát do svojho vlastníctva konfiškáciou majetku maďarských občanov dňom 1. marca 1945. Následne boli pridelené Povereníctvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy v Bratislave podľa nariadenia SNR č. 104/1945 Sb. a č. 104/1946 Sb. n. SNR výmerní o vlastníctve pôdy. V súdnej veci bol pridelený skonfiškovaný majetok, pozemky s parcelným číslom XXX/X, XXX/X, XXX/X o celkovej výmere 0,45 ha v katastrálnom území N. do vlastníctva právnych predchodcov žalobcov, ich starých rodičov. Výmer o vlastníctve pôdy zo dňa 19. marca 1948 č. XXXXX/XX - III/ B, ktorý vydalo Poverenictvo pôdohospodárstva a pozemkovej reformy vyhodnotil ako verejnú listinu, ktorá obsahuje konkrétne vymedzený pridel a prídelcov s tým, že výška pridelovej ceny bude určená v prídelovej listine. Súd prvej inštancie skonštatoval, že výmer bol vydaný oprávneným orgánom, v medziach jeho právomoci, bol datovaný a podpísaný, opatrený okrúhlou pečiatkou. V zmysle § 1 ods. 1 nar. SNR č. 104/1946 Sb. o vydávaní výmerov o vlastníctve pôdy, bolo možné prideliť prídel ešte pred zaplatením prídelovej ceny, pričom nezaplatenie prídelovej ceny nemá za následok neplatnosť výmeru, keďže uvedené právne predpisy nespájali nezaplatenie prídelovej ceny so stratou nadobudnutého vlastníckeho práva. Na základe týchto skutočností potom prvoinštančný súd dospel k záveru, že predmetným výmerom o vlastníctve pôdy došlo k riadnemu nadobudnutiu vlastníctva k spornej nehnuteľnosti právnymi predchodcami žalobcov a za tejto situácie sa potom rozhodnutia, na základe ktorých bola sporná nehnuteľnosť pridelená právnym predchodcom žalovanej, javia ako neplatné právne úkony, z ktorých nemohli platne nadobudnúť vlastníctvo k predmetu sporu. V danom prípade nebolo potrebné, aby si žalobcovia uplatnili nárok na spornú nehnuteľnosť v rámci reštitúcií, nakoľko vlastníctvo nebolo evidované na štát, ale na ich právnych predchodcov a bolo prededené. Aj v prípade, že by si takýto reštitučný nárok žalobcovia neuplatnili, v zmysle aktuálnej judikatúry už táto skutočnosť neznamená, že by si svoj nárok nemohli uplatniť podľa všeobecných ustanovení Občianskeho zákonníka (nález Ústavného súdu SR zo 14. februára 2013 č. k. II. ÚS 468/2012 - 22). Súd prvej inštancie právo žalobcov porovnal s právom žalovanej a vyslovil záver, že právní predchodcovia žalovanej a ani žalovaná nemali žiaden dôvod pochybovať o nadobudnutom vlastníckom práve titulom zmluvy o bezodplatnom prevode vlastníctva k pozemkom zo dňa 12. decembra 2000, keď Slovenská republika v zastúpení Slovenským pozemkovým fondom, na základe právoplatného rozhodnutia Okresného úradu v M. č. j. 1950 - 1/92/Ko zo dňa 23. júna 1999, pre zákonné prekážky nemohla právnym predchodcom žalovanej vydať nehnuteľnosti podľa uplatneného reštitučného nároku, z ktorého dôvodu na nich previedla náhradné pozemky, vrátane sporného pozemku. Žalovaná bola oprávneným dobromyseľným držiteľom predmetu sporu od nadobudnutia vlastníckeho práva, až do doby podania žaloby na súd dňa 2. júna 2014, a to po dobu dlhšiu ako 10 rokov požadovanú zákonom pre vydržanie. Prvoinštančný súd poukázal na to, že predpokladom vydržania práva je skutočnosť, že držiteľ je so zreteľom ku všetkým okolnostiam v dobrej viere, že mu vec alebo právo patrí. Posúdenie toho, či držiteľ je so zreteľom ku všetkým okolnostiam v dobrej viere, že mu vec patrí, nemôže vychádzať len z posúdenia subjektívnych predstáv držiteľa. Dobrá viera držiteľa musí byť v danej veci posudzovaná aj z hľadiska, či držiteľ pri zachovaní náležitej opatrnosti, ktorú možno s prihliadnutím k okolnostiam konkrétneho prípadu od každého subjektu právom požadovať, mal alebo mohol mať pochybnosti, že je vlastníkom držanej veci. Pokiaľ bol správou katastra povolený vklad vlastníckeho práva, na základe absolútne neplatnej zmluvy, je reálne daný iba modus, no zjavne chýba titul, teda platne uzavretá zmluva. Na základe absolútne neplatného právneho úkonu takto nemôže dôjsť k platnému prevodu vlastníckeho práva k nehnuteľnosti, a teda nemožno uvažovať o ochrane vlastníckeho práva hoci i dobromyseľného nadobúdateľa. Rovnako nie je možné za uvedeného stavu uprednostniť požiadavku právnej istoty a ochrany práv nadobudnutých v dobrej viere pred zásadou, podľa ktorej nikto nemôže na iného previesť viac práv, než má sám. Táto základná zásada sa postupne aktuálnou judikatúrou prelamuje a to výnimočnosťou prípadu danou konkrétnymi skutkovými okolnosťami prejednávanej veci. Poukázal na rozhodnutie Ústavného súdu Českej republiky II. ÚS 165/11 z 11. mája 2011 Sb. 61, podľa ktorého osobe, ktorá urobila určitý právny úkon s dôverou v určitý, jej druhou stranou prezentovaný skutkový stav, navyše potvrdený údajmi z verejnej, štátom vedenej evidencie, musí byť v materiálnom právnom štáte poskytovaná ochrana. Podľa rozhodnutia

Ústavného súdu Českej republiky IV. ÚS 4684/12 z 20. novembra 2013 Sb. 71, ak dochádza k stretu princípu ochrany dobrej viery nového nadobúdateľa a princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka, je nevyhnutné nájsť praktickú konkordanciu medzi oboma týmito princípmi tak, aby zostalo zachované maximum z oboch, a ak to nie je možné, potom tak, aby výsledok bol zlučiteľný so všeobecnou predstavou spravodlivosti. V materiálnom právnom štáte nemožno a priori, bez starostlivého zhodnotenia konkrétnych okolností prípadu, odoprieť ochranu osobe, ktorá urobila určitý právny úkon s dôverou v určitý skutkový stav, potvrdený údajmi z verejnej, štátom vedenej evidencie. Poukázal aj na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 27. februára 2013 sp. zn. 6Cdo 71/2011, v ktorom najvyšší súd prezentoval názor, že ochranu skutočného vlastníka, určovanú zásadou - "nikto nemôže previesť viac práv, než má sám" možno prelomiť ochranu dobrej viery nadobúdateľa len celkom výnimočne, pokiaľ je nad akúkoľvek pochybnosť zjavné, že nadobúdateľ je dobromyseľný, že vec riadne podľa práva nadobudol. Dobrá viera musí byť pritom hodnotená veľmi prísne, pričom poskytnutie ochrany dobromyseľnému nadobúdateľovi sa s prihliadnutím na individuálne okolnosti posudzovanej veci musí javiť ako spravodlivé. Poskytnutie tejto ochrany sa vo svojich dôsledkoch prejaví ako možnosť dobromyseľného nadobúdateľa pokračovať v oprávnenej držbe. V tomto smere vyslovil právny názor aj Ústavný súd Slovenskej republiky vo svojom náleze zo dňa 16. marca 2016 sp. zn. I. ÚS 549/2015, keď uviedol, že z hľadiska poskytnutia ústavnoprávnej ochrany je treba postaviť na rovnakú úroveň vlastnícke právo pôvodného vlastníka a nadobudnutie vlastníckeho práva nehnuteľnosti novým nadobúdateľom na základe jeho dobrej viery. Tým sa dostávajú do vzájomnej kolízie obidve ústavné hodnoty - princíp ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa (princíp dobrej viery, dôvery v akty štátu a právnej istoty v demokratickom právnom štáte) a princíp ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka (princíp nemo plus iuris ad alium transfere potest quam ipse habet, t. j. nikto nemôže previesť na druhého viac práv, než koľko sám má). Pokiaľ však nemožno zachovať maximum z obidvoch základných práv, treba prihliadnuť na princíp všeobecnej spravodlivosti, keď je nutné zvažovať všeobecné súvislosti tohto typu kolízie základných práv, ako aj individuálne okolnosti konkrétneho rozhodovaného prípadu. Vyššie riziko má niešť nedbalý vlastník než nadobúdateľ v dobrej viere, pretože tento nie je schopný sa nijako dozvedieť o tom, ako vec opustila vlastníkovu sféru a dostala sa na list vlastníctva prevodcu po zákonom určenom správnom (katastrálnom) konaní. Súd prvej inštancie dospel k záveru, že žalobcovia ako pôvodní vlastníci svojím nekonaním v zmysle zabezpečenia vyznačenia svojho vlastníckeho práva k predmetu sporu v evidencii nehnuteľností napomohli stavu, ktorý vznikol vo vzťahu k duplicitnému vlastníctvu. Žalobcovia nepreukázali, že by vo vzťahu k spornej nehnuteľnosti túto držali, užívali, nakladali s ňou. Dokonca po tom, čo na základe osvedčenia o dedičstve Okresného súdu v Galante, sp. zn. 5D 56/2008 z 21. mája 2009 v rámci novoobjaveného dedičstva boli upovedomení notárkou prejednávajúcou novoobjavené dedičstvo o skutočnosti, že podľa identifikácie Správy katastra v M. zo dňa 19. januára 2009 pôvodné parcelné čísla 157/2, 157/3, 157/6 v súčasnosti sú usporiadané na liste vlastníctva č. XXX vo vlastníctve žalovanej, prihládajúc na zmluvu č. V167/01 a teda, že na základe tohto osvedčenia o dedičstve vznikne duplicitné vlastníctvo v katastri nehnuteľností, túto skutočnosť žalovanej neoznámili. Žalobu o určenie vlastníctva podali až dňa 2. júna 2014, teda o 5 rokov po právoplatnosti uvedeného osvedčenia o dedičstve, ktorým vzniklo v evidencii nehnuteľností duplicitné vlastníctvo. Takýto prístup pôvodných vlastníkov vyhodnotil súd prvej inštancie ako značne nedbalý. Naproti tomu žalovaná, ktorá nadobudla vlastnícke právo na základe titulu - kúpnej zmluvy zo dňa 24. januára 2001 (vklad pod č. V- 167/01) nemala dôvodnú pochybnosť o svojom vlastníckom práve, keď jej právni predchodcovia nadobudli spornú nehnuteľnosť, (okrem iných) na základe aktu štátu, ako oprávnené osoby, ktorým nebolo možné vydať pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území I. N.F. a štát zastúpený Slovenským pozemkovým fondom s nimi uzavrel zmluvu o bezodplatnom prevode vlastníctva dňa 12. decembra 2000 (vklad povolený dňa 5. januára 2001 pod č. V- 2584/00), na základe ktorej im poskytol pozemky nachádzajúce sa v katastrálnom území N.. Za tohto stavu žalovaná nerušene užívala spornú nehnuteľnosť po dobu od 1. februára 2001 až do podania žaloby o určenie vlastníctva žalobcami dňa 2. júna 2014. Žalovaná nebola v užívaní rušená žalobcami a to ani po roku 2009, keď vzniklo z podnetu žalobcov na základe osvedčenia o dedičstve Okresného súdu v Galante sp. zn. 5D 56/2008 z 21. mája 2009 (právoplatné dňa 21. mája 2009) duplicitné vlastníctvo strán sporu, k predmetu konania. Na základe uvedeného vyslovil súd prvej inštancie názor, že v danom prípade sa potom javí ako spravodlivé dať prednosť ochrane vlastníckeho práva žalovanej, ako nadobúdateľovi na základe dobrej viery pred ochranou vlastníckeho práva žalobcov, ktorí sa o svoje

vlastníctvo nestarali, stotožniac sa s argumentáciou žalovanej, že nedôslednosť Slovenského pozemkového fondu nemôže ísť na ťarchu žalovanej, ktorá nadobudla vlastníctvo a nerušene mala spornú nehnuteľnosť v držbe až do podania žaloby. K vydržaniu spornej nehnuteľnosti došlo 5. januára 2011, po započítaní do vydržacej doby aj dobromyseľnej držby predmetu sporu právny predchodcami žalovanej. Prvoinštančný súd dospel k záveru, že u žalovanej ako nadobúdateľovi na základe dobrej viery došlo k originárnemu nadobudnutiu vlastníctva k predmetu sporu titulom vydržania po zákonom vyžadovanú dobu, v tomto prípade viac ako 10 rokov.

4. Odvolací súd vo svojom potvrdzujúcom rozsudku uviedol, že súd prvej inštancie vo veci vykonal dokazovanie v rozsahu potrebnom na náležité zistenie skutkového stavu, výsledky vykonaného dokazovania vyhodnotil správne a správne posúdil vec aj po právnej stránke. Keďže odvolacie námietky žalobcov neboli spôsobilé spochybniť správnosť napadnutého rozsudku, odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie ako vecne správny postupom podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil. O náhrade trov odvolacieho konania rozhodol podľa § 255 ods. 1 v spojení s § 262 ods. 1 CSP, pričom žalovanej, ktorá mala v odvolacom konaní plný úspech, priznal nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100%. Bližšie k veci samej a v súvislosti s odvolacími námietkami žalobcov uviedol, že platná právna úprava vlastníckeho práva stojí na zásade o nemožnosti nadobudnutia vlastníctva od nevlastníka, okrem dôvodov predvídaných zákonom. Takýmto právnym dôvodom je aj právny inštitút vydržania. Okolnosť, že v danom prípade právni predchodcovia žalovanej nadobudli sporný pozemok od bezodplatného prevodcu, ktorému sporný pozemok nepatril sama o sebe vydržanie nevylučuje za predpokladu, ak sú splnené všetky zákonné podmienky vydržania. Preto žalobcovia/odvolatelia neoprávnene súdu prvej inštancie vytýkali, že akceptoval pochybenie štátu, keď mal právnym predchodcom žalovanej prideliť pozemok v ich vlastníctve (sporný pozemok).

4.1. Odvolací súd ďalej pokračoval, že právni predchodcovia žalovanej sa právnej držby sporného pozemku (právne panstvo nad vecou) ujali dňom 5. januára 2001, ktorý bol dňom vkladu ich vlastníckeho práva k spornému pozemku do katastra. S týmto pozemkom nakladali ďalej, keď vlastnícke právo k nemu zmluvne previedli na žalovanú. Vklad vlastníckeho práva žalovanej do katastra nehnuteľností povolil Okresný úrad v M., katastrálny odbor dňom 1. februára 2001. Pre vznik držby je nevyhnutné naplnenie dvoch predpokladov a to vôle s vecou nakladať ako s vecou vlastnou a faktické ovládanie veci, pod ktorým najmä u pozemkov je potrebné rozumieť výkon právneho panstva nad vecou. Preto môže byť držiteľom pozemku i ten, kto na pozemok fakticky po dlhú dobu nevstúpi, pokiaľ sa držby neuchozí niekto iný, a tiež ten kto vykonáva držbu prostredníctvom inej osoby. Právni predchodcovia žalovanej sa držby sporného pozemku ujali ako reštituenti rodinného majetku (poľnohospodárskej pôdy), ktorý im ale pre zákonné prekážky nebolo možné štátom podľa zákona č. 229/1991 Zb. vydať, preto im štát ochranu ich vlastníckeho práva k reštituovanému majetku poskytol formou prevodu náhradných nehnuteľností do ich vlastníctva (stali sa nimi aj sporné pozemky), o ktorých v zmluve o bezodplatnom prevode zo dňa 12. decembra 2000 prehlásil, že je ich výlučným vlastníkom (článok III. zmluvy), a že predmet prevodu je bez právnych závad, neviazaný na ňom ťarchy ani práva tretích osôb, a že je oprávnený s predmetom prevodu nakladať. V okolnostiach danej veci bola zmluvnou protistranou právnych predchodcov žalovanej Slovenská republika zastúpená príslušným správnym orgánom, ako orgánom výkonu zákonného práva právnych predchodcov žalovanej, ktorí preto nemali dôvod pochybovať v správnosť úradného postupu štátu. Dôveru v správnosť úradného postupu štátu vyvoláva už samotná autorita štátu pri výkone práva právnych predchodcov žalovanej. Z uvedeného potom pre danú vec vyplýva, že listina, zmluva o bezodplatnom prevode vlastníctva náhradných pozemkov bola spôsobilá u právnych predchodcov žalovanej vyvolať stav dobrej viery a presvedčenia, že sú vlastníkami sporných pozemkov. Predmetný stav potom dopadá aj na žalovanú, ako ďalšieho nadobúdateľa vlastníckeho práva k spornému pozemku, ktorým sa stal časovo krátko po tom, ako nadobudli vlastníctvo k spornému pozemku jej právni predchodcovia. Za danej skutkovej situácie nebolo ani podľa názoru odvolacieho súdu možné žalovanej vyčítať, že by pri normálnej obvyklej opatrnosti mohla alebo mala vedieť, že vlastníkom sporných pozemkov by mala byť tretia osoba. Slovenský pozemkový fond - Bratislava požiadal Okresný úrad v M., katastrálny odbor o zápis Slovenskej republiky ako vlastníka majetkovej podstaty k. ú. N. B. M. evidovanej v PK VL č. XXX,

parc. č. XXX/X, XXX/X., XXX/X, XXX/X, XXX/X, XXX/X dňa 17. novembra 2000. K tomuto času spoluvlastníčka sporného pozemku, prídelca W. Š., narodená XX. V. XXXX už nežila, ale v tom čase boli už podľa rozhodnutia Štátneho notárstva v Galante zo dňa 31. júla 1972 sp. zn. D 836/72 parcely č. XXX/X, XXX/X, XXX/X čiastočne, ako dedičstvo po prídelcovi V. Š., zomrelom X. V. XXXX prededené do vlastníctva jeho syna V. Š., narodeného XX. W. XXXX, otca žalobkyne 1/. Povinnosť obvyklej miery opatrnosti a starostlivosti o vlastnícke právo minimálne od času zmeny spoločenských pomerov v Československu, po roku 1989 zaťažovala aj právnych nástupcov prídelcov sporného pozemku. Po vyznačení vlastníckeho práva Slovenskej republiky k sporným pozemkom katastrom nehnuteľnosti mohli právni nástupcovia prídelcov riešiť ochranu svojich vlastníckych práv aj napríklad žalobou, že sporné pozemky patria do dedičstva po zomrelom prídelcovi, respektíve právnych nástupcov. Skutočnosť duplicity vlastníctva im bola prednesená v máji 2009 orgánom štátu, notárkou JUDr. Jankou Plachou, ktorá bola poverená Okresným súdom v Galante vysporiadaním sporných pozemkov ako novoobjaveného majetku po právnych nástupcoch prídelcov. Okolnosť, že by žalovaná po nadobudnutí vlastníctva k spornému pozemku nadobudla vedomosť o tom, že poľnohospodárske pozemky v katastri N. boli v minulosti pridelené do vlastníctva prídelcov ešte sama o sebe nie je spôsobilá narušiť jej dobromyseľnosť vo vzťahu k spornému pozemku, pretože po hromadnom pridelení prídelcov sa vlastnícke právo k pozemku u každého prídelcu vyvíjalo už individuálne a záviselo aj od individuálneho správania sa prídelcu, teda napríklad, či zaplatil prídelovú cenu, alebo či s pozemkom nenakladal, či mu napríklad vznikli aj práva podľa zákona č. 229/1991 Zb. a ako k ním pristúpil. Ak potom žalobcovia do času podania žaloby na súd, dňa 2. júna 2014 nevyvinuli aktivitu voči žalovanej v takej miere ingerencie, ktorá by bola spôsobilá vyvolať u nej pochybnosti o vlastníctve sporného pozemku (z dokazovania v danej veci takýto stav nevyplýva a ani nebol žalobcami tvrdený) bolo potrebné aj zo strany odvolacieho súdu konštatovať, že svojou nedbanlivosťou zapríčinili to, že prestali byť vlastníckymi spornej nehnuteľnosti, pretože žalovaná nadobudla vlastnícke právo k nej jej vydržaním po uplynutí nerušenej desaťročnej vydržacej doby, dňom 5. januára 2011 spätne počítanej odo dňa dobromyseľne nadobudnutého vlastníckeho práva jej právnymi predchodcami, a to dňom 5. januára 2001, ktorým dňom bol správou katastra povolený vklad vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností. Pokiaľ dôvodom vyvolania mimosúdneho stretnutia strán sporu po začatí tohto konania nebola okolnosť absencie dobrej vôle žalovanej, čo by museli žalobcovia v konaní pred súdom prvej inštancie preukázať a preukázané to nebolo, nemôže byť záujem žalovanej, o vyriešenie sporu bez zásahu súdu vyhodnotená v jej neprospech. S poukazom na uvedené žalobcovia nedôvodne v súdnej veci vytýkali žalovanej nedostatok spôsobilosti na vydržanie, z dôvodu že je nositeľom práv a povinností ako právnická osoba. Podľa platnej právnej úpravy je subjektom spôsobilým nadobudnúť vlastnícke právo vydržaním rovnocenne fyzická aj právnická osoba. Každý, kto je spôsobilý nadobudnúť vlastnícke právo, je spôsobilý nadobudnúť vlastnícke právo aj vydržaním. Vydržanie právnickou osobou sa hodnotí podľa subjektívnej stránky jej štatutárneho orgánu.

5. Proti rozsudku odvolacieho súdu podali žalobcovia (ďalej aj „dovolatelia“) dovolanie, prípustnosť ktorého vyvodzovali z ustanovení § 421 ods. 1 písm. a) a c) CSP. Mali za to, že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a tiež od otázky, ktorá je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne. Prvoinštančný a odvolací súd podľa presvedčenia žalobcov nesprávne právne posúdili otázku dobromyseľnosti držby žalovanej aj napriek objektívnej prekážke v podobe obmedzujúcej poznámky na liste vlastníctva. Podľa ich názoru v danom prípade nebolo možné aplikovať inštitút vydržania, ktorým mala žalovaná nadobudnúť vlastnícke právo k spornej nehnuteľnosti. Tým, že súdy nižších inštancií nepostupovali správne pri riešení predmetnej otázky odklonili sa od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, podľa ktorej v prípade, ak držiteľ má resp. mohol mať pochybnosť, že užíva veci, ktorých vlastníctvo nenadobudol, nemožno hovoriť o oprávnenej držbe resp. o vydržaní. V uvedenom smere dovolatelia poukázali na uznesenia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 21. augusta 2018, sp. zn. 3Obdo/42/2018, zo dňa 24. marca 2010 sp. zn. 5Cdo/107/2008, zo dňa 20. júna 2019 sp. zn. 2Obo/11/2018 a ďalej na rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 19. februára 2014 sp. zn. 7MCdo/4/2013, zo dňa 29. marca 2011 sp. zn. 5Cdo/49/2010, sp. zn. 5Cdo/90/95, ZSR, 1999 a sp. zn. 4Odo/49/2019. V súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP žalobcovia uviedli, že názor dovolacieho súdu nie je v právnej otázke práva dobromyseľného nadobúdateľa veci a

práva pôvodného vlastníka jednotný a najvyšší súd v danej otázke rozhoduje rozdielne. Poukázali na uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky zo dňa 30. mája 2012 sp. zn. 6Cdo/107/2011 a rozsudky Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 4Cdo/49/2017, sp. zn. 3Cdo/307/2013. Na základe vyššie uvedeného žalobcovia navrhli, aby Najvyšší súd Slovenskej republiky, ako súd dovolací napadnutý rozsudok odvolacieho súdu ako aj rozsudok súdu prvej inštancie zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

6. Žalovaná vo svojom vyjadrení uviedla, že dovolanie žalobcov nie je dôvodné. V prvom rade uviedla, a to v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, že neboli splnené podmienky na podanie dovolania podľa tohto ustanovenia, pretože v samotnom konaní absentovali tvrdenia zo strany žalobcov, že obmedzujúca poznámka na liste vlastníctva č. XXX pre katastrálne územie N. spôsobila pretrhnutie plynutia výdržacej doby. Okrem toho žalobcovia netvrdili ani nepreukázali skutkové tvrdenie, že samotná poznámka bola na liste vlastníctva zaevidovaná v roku 2009 a teda, že táto skutočnosť viedla k pretrhnutiu dobromyseľnosti žalovanej a plynutia výdržacej doby. Žalovaná zopakovala, že do času podania žaloby nemala vedomosť o duplicite vlastníctva k spornému pozemku evidovanom na liste vlastníctva, pričom žalobcom sa v konaní nepodarilo preukázať opak. Žalobcovia svojou hrubou neobstaranosťou a nestaraním sa o svoje „vlastníctvo“ zapríčinili to, že prestali byť vlastníckmi sporného pozemku, pretože žalovaná nadobudla vlastnícke právo k nemu platne, a ak by sa súd priklonil k názoru, že zmluva je neplatná, jeho výdržaním po uplynutí nerušenej desaťročnej výdržacej doby, najneskôr dňom 05. januára 2011, spätne počítanej odo dňa dobromyseľne nadobudnutého vlastníckeho práva k spornému pozemku do katastra nehnuteľností, a to dňom 05. januára 2001. Samotné vyznačenie duplicity bez ďalšieho úkonu žalobcov nemôže zasiahnuť do dobromyseľnosti žalovanej. Žalobcovia žiadnym spôsobom nepreukázali, že by žalovaná o duplicite mala vedomosť, prípadne, že by sa týmto aktom spochybnila jej dobromyseľnosť. Jedná sa len o ich subjektívne tvrdenie bez predloženia dôkazu. V súvislosti s uplatneným dovolacím dôvodom podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP žalovaná uviedla, že otázka nastolená dovolateľmi nie je v rozhodovacej praxi súdov v tejto otázke je konzistentná a stabilná a teda nie je aplikovateľný dovolací dôvod v zmysle ustanovenia § 421 ods. 1 písm. c) v spojení s ustanovením § 432 ods. 1 CSP. Ústavný súd Slovenskej republiky v náleze zo dňa 16. marca 2016, sp. zn. I. ÚS 549/2015-33, na ktorý žalovaná poukazovala, povýšil zásadu dobrej viery pri nadobudnutí vlastníckeho práva na úroveň ústavných, základných a občianskych práv a vniesol jeden z doktrínálnych aspektov (princíp dobrej viery) do právneho poriadku v sile ústavného princípu a tento, navyše, fakticky nadradil nad iné doktríny, ako napríklad nemo plus iuris. V uvedenom smere žalovaná poukázala na zdôraznenie správnosti svojej argumentácie aj na zjednocujúce stanovisko, ktoré ponúklo rozhodnutie Veľkého senátu občianskoprávneho a obchodného kolégia Najvyššieho súdu Českej republiky zo dňa 09. marca 2016, sp. zn. 31Cdo/353/2016, ktoré je v zhode s judikatúrou Ústavného súdu Českej republiky. S poukazom na citovanú judikatúru žalovaná vyslovila presvedčenie, že „nadobúdateľovi vlastníckeho práva, pokiaľ toto právo nadobudol v dobrej viere, musí byť poskytovaná široká ochrana, pretože v opačnom prípade by si nikdy nemohol byť istým svojim vlastníctvom, čo by bolo v rozpore s poňatím materiálneho právneho štátu (porovnaj aj R 14/2009). Zároveň „...čím dlhší čas uplynie od nadobudnutia vlastníckeho práva dobromyseľným nadobúdateľom, tým má ústavnoprávna ochrana princípu právnej istoty bona fide vlastníka na pomyselných miskách váh väčšiu váhu než má ochrana vlastníckeho práva pôvodného (skutočného) vlastníka“. V danom prípade je žalovaná vlastníkom sporných pozemkov už cca 14 rokov a preto správne jej musela byť súdmi poskytnutá ochrana vlastníckeho práva, keď navyše žalobcovia boli nedbalými vlastníckmi. Z hore uvedených dôvodov žalovaná napadnutý rozsudok odvolacieho označila v celom rozsahu za vecne správny a preto navrhla dovolanie žalobcov ako nedôvodné odmietnuť a priznať jej náhradu trov dovolacieho konania v rozsahu 100%.

7. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej len „dovolací súd“, resp. „najvyšší súd“) príslušný na rozhodnutie o dovolaní (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana sporu, v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia pojednávania (§ 443 CSP) po preskúmaní, či dovolanie obsahuje zákonom predpísané náležitosti (§ 428 CSP) a či sú splnené podmienky podľa § 429 CSP v rámci dovolacieho prieskumu dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je nielen prípustné, ale aj dôvodné.

8. Právo na súdnu ochranu nie je absolútne a v záujme zaistenia právnej istoty a riadneho výkonu spravodlivosti podlieha určitým obmedzeniam. Toto právo, súčasťou ktorého je bezpochyby tiež právo domôcť sa na opravnom súde nápravy chýb a nedostatkov v konaní a rozhodovaní súdu nižšieho stupňa, sa v civilnoprávnom konaní zaručuje len vtedy, ak sú splnené všetky procesné podmienky, za splnenia ktorých civilný súd môže konať a rozhodnúť o veci samej. Platí to pre všetky štádiá konania, vrátane dovolacieho konania (I. ÚS 4/2011). Dovolanie nie je „ďalším odvolaním“ a dovolací súd nesmie byť vnímaný (procesnými stranami ani samotným dovolacím súdom) ako tretia inštancia, v rámci konania ktorej by bolo možné preskúmať akékoľvek rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázka posúdenia, či sú alebo nie sú splnené podmienky, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie, patrí do výlučnej právomoci najvyššieho súdu (m. m. napr. IV. ÚS 35/02, II. ÚS 324/2010, III. ÚS 550/2012).

9. Podľa § 419 CSP proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je prípustné dovolanie, ak to zákon pripúšťa. Rozhodnutia odvolacieho súdu, proti ktorým je dovolanie prípustné sú vymenované v § 420 a § 421 CSP. Z citovaného ustanovenia *expressis verbis* vyplýva, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, tak takéto rozhodnutie nemožno úspešne napadnúť dovolaním. Prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú taxatívne vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP.

10. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

11. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

12. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f/ CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

13. Z obsahu dovolania je zjavné, že žalobcovia považujú ako nesprávne právne posúdenú otázku dobrej viery nadobúdateľov spornej nehnuteľnosti resp. ochranu dobromyseľného nadobúdateľa vlastníckeho práva a tiež otázku kolízie práva dobromyseľného nadobúdateľa vecí a pôvodného vlastníka.

14. V danom prípade teda dovolatelia vymedzili právnu otázku, pri riešení ktorej sa mal odvolací súd odkloniť od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu (s poukazom na konkrétne rozhodnutia najvyššieho súdu; bližšie viď bod 5 tohto rozhodnutia). Po konštatovaní prípustnosti dovolania dovolací súd pristúpil k meritórному dovolaciemu prieskumu a posúdeniu dôvodnosti podaného dovolania z hľadiska uplatnenej dovolacej argumentácie, t. j. z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom vo vymedzenej právnej otázke.

15. V zmysle judikátu R 71/2018 patria do pojmu „ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu“ (§ 421 ods. 1 CSP) predovšetkým stanoviská alebo rozhodnutia najvyššieho súdu, ktoré sú (ako judikáty) publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky. Súčasťou ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu je tiež prax vyjadrená opakovane vo viacerých nepublikovaných rozhodnutiach najvyššieho súdu, alebo dokonca aj v jednotlivom, dosiaľ nepublikovanom rozhodnutí, pokiaľ niektoré neskôr vydané (nepublikované) rozhodnutia najvyššieho

súdu názory obsiahnuté v skoršom rozhodnutí nespochybnili, prípadne tieto názory akceptovali a z hľadiska vecného na ne nadviazali.

15.1 S prihliadnutím na čl. 3 CSP do pojmu ustálená rozhodovacia prax dovolacieho súdu treba zahrnúť aj rozhodnutia Ústavného súdu SR a Európskeho súdu pre ľudské práva, prípadne Súdneho dvora Európskej únie. Rozhodnutia súdov iných štátov, a teda ani rozhodnutia Ústavného súdu ČR a Najvyššieho súdu ČR pod tento pojem nespádajú (uznesenie najvyššieho súdu z 31. októbra 2017 sp. zn. 6Cdo/129/2017). Judikatúra ústavného súdu dotvára precedenčnú záväznosť ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v tom zmysle, že potvrdzuje ústavnú súladnosť dotknutej interpretácie a aplikácie právnej úpravy realizovanej najvyšším súdom. Podmienkou precedenčnej záväznosti toho-ktorého rozhodnutia nie je absolútna totožnosť so všetkými skutkovými okolnosťami prejednávanej veci. Predpokladom precedenčnej záväznosti je podobnosť týkajúca sa relevantných, ťažiskových okolností prejednávanej veci. Pokiaľ teda ústavný súd vyslovil názor na riešenie tej-ktorej otázky ako jedna z najvyšších súdnych autorít (čl. 2 ods. 2 CSP), je potrebné aby dovolací súd k tejto skutočnosti pri rozhodovaní prihliadol.

16. Dovolací súd pri posudzovaní prípustnosti dovolania nie je viazaný (a zároveň obmedzený) rozhodnutiami najvyššieho súdu, ktoré v dovolaní označil dovolateľ (viď rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia sp. zn. 1VObdo/2/2020 a tiež 1VCdo/2/2022, 8Cdo/278/2019).

17. V otázke prelomenia zásady *nemo plus iuris* a s tým súvisiaceho nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka na základe dobrej viery nadobúdateľa, došlo v čase po podaní predmetného dovolania k ustáleniu rozhodovacej praxe dovolacieho súdu a to prostredníctvom uznesenia veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia (ďalej len „veľký senát“) z 27. apríla 2021 sp. zn. 1VObdo/2/2020. Vec prejednávajúci senát preto skúmal, či napadnutým rozhodnutím došlo k odklonu od tejto rozhodovacej praxe dovolacieho súdu v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP.

18. Ešte predtým než dovolací súd zaujme stanovisko k nastoleným právnym otázkam považuje za potrebné uviesť, že tak, ako to stručne a výstižne uviedol najvyšší súd už v rozhodnutí zo dňa 1. decembra 2021 sp. zn. 8Cdo 278/2019 donedávna existovali dve skupiny rozhodnutí najvyššieho súdu (odlišne) posudzujúce právnu otázku nadobudnutia vlastníckeho práva od nevlastníka. Do prvej skupiny patrili rozhodnutia striktné zotrvávajúce na zásade *nemo plus iuris* (pozri napr. rozh. sp. zn. 1Cdo/146/2012, 2MCdo/20/2011, 3Cdo/144/2010, 3Cdo/223/2016, 5MCdo/12/2011 a 7Cdo/139/2019). Druhú skupinu predstavovali rozhodnutia, ktoré pripúšťali prelomenie zásady *nemo plus iuris*, resp. priamo konštatovali možnosť nadobudnutia vlastníckeho práva s odkazom na dobrú vieru jeho nadobúdateľa (porov. rozh. sp. zn. 1Cdo/160/2018, 2Cdo/231/2017, 4Cdo/102/2017, 4Cdo/95/2019, 4Cdo/142/2019, 4Cdo/28/2020, 6Cdo/71/2011 a 6Cdo/792/2015). Časť týchto rozhodnutí reflektovala závery vyslovené v nálezoch Ústavného súdu Slovenskej republiky zo 16. marca 2016 sp. zn. I. ÚS 549/2015, z 3. mája 2017 sp. zn. I. ÚS 151/2016 a z 20. decembra 2017 sp. zn. I. ÚS 460/2017.

19. Od 1. júla 2016 je zabezpečenie jednoty rozhodovania a jednoty judikatúry úlohou predovšetkým veľkého senátu Najvyššieho súdu (§ 48 CSP). Veľký senát je zásadným právnym nástrojom, ktorým možno zjednotiť rozdielnu rozhodovaciu prax najvyššieho súdu, a to aj s ohľadom na záväznosť jeho rozhodnutí podľa § 48 ods. 3 prvej vety CSP pre ostatné senáty (občianskoprávneho ako aj obchodnoprávneho kolégia) najvyššieho súdu. Aby totiž Najvyšší súd Slovenskej republiky mohol plniť svoju základnú úlohu, ktorou je zjednocovanie judikatúry, musí judikatúra najvyššieho súdu sama pôsobiť navonok jednotne, k čomu majú prispieť najmä všeobecne záväzné rozhodnutia veľkého senátu.

20. V už spomínanom rozhodnutí z 27. apríla 2021 sp. zn. 1VObdo/2/2020 veľký senát vo vzťahu k nastolenej právnej otázke okrem iného uviedol, že slovenská právna úprava nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka vo všeobecnosti neupravuje, keďže vlastnícke právo možno nadobudnúť len zákonom predpísaným spôsobom. To platí tak v prípade derivatívneho nadobúdania vlastníckeho práva, ako aj v prípade originárneho nadobúdania vlastníckeho práva. Nadobudnutie vlastníckeho práva od

nevlastníka právna úprava umožňuje len v zákonom upravených prípadoch, predstavujúcich výnimku zo zásady, že vlastnícke právo možno nadobudnúť len od vlastníka, a len v týchto prípadoch zákon uprednostňuje ochranu dobromyseľného nadobúdateľa veci a umožňuje prelomenie zásady nemo plus iuris. Veľký senát dodal, že z predmetného konštatovania vyplýva, že neprichádza do úvahy, aby súdy bez toho, aby existoval zákonný podklad, rozširujúco vyvodzovali možnosť ochrany dobromyseľného nadobúdateľa tým spôsobom, že samotná dobrá viera nadobúdateľa postačuje na priznanie jej vlastníckeho práva, t. j. že by nadobudnutie vlastníckeho práva od nevlastníka bolo prípustné vo všeobecnosti. Uvedené platí bez ohľadu na to, že zotrvanie na zásade nemo plus iuris môže pôsobiť v subjektívnej rovine nespravodlivo voči nadobúdateľovi veci. Zároveň uviedol, že nadobudnutie veci v dobrej viere od nevlastníka vo všeobecnosti (t. j. okrem prípadov výslovne predpokladaných zákonom) nie je možné zaradiť ani medzi iné skutočnosti ustanovené zákonom, na základe ktorých možno nadobudnúť vlastnícke právo k veci (podľa § 132 ods. 1 Občianskeho zákonníka).

21. V rozhodnutí tiež poukázal na výnimky zo zásady nemo plus iuris, uprednostňujúce ochranu dobromyseľného nadobúdateľa, ktoré sú taxatívne upravené naprieč jednotlivými právnymi predpismi. Medzi tieto výnimky zaradil ustanovenia § 486 Občianskeho zákonníka, § 446 Obchodného zákonníka, § 93 ods. 3 zákona o konkurze a reštrukturalizácii, § 19 ods. 3 zákona o cenných papieroch a § 61 Exekučného poriadku (v znení účinnom do 31. marca 2017), (resp. § 140 ods. 2 písm. l/ v spojení s § 150 ods. 2 Exekučného poriadku v znení účinnom od 01. apríla 2017), pričom uviedol, že v iných prípadoch má dobrá viera nadobúdateľa význam len pri nárokoch podľa ustanovenia § 126 ods. 2 v spojení s § 129 ods. 1 Občianskeho zákonníka, ktorých sa však nadobúdateľ v dobrej viere - ktorý sa nestal vlastníkom veci s poukazom na zásadu nemo plus iuris - nemôže domáhať voči skutočnému vlastníkovi veci.

22. Ďalej konštatoval, že pri posudzovaní zásady nemo plus iuris (resp. ochrany dobromyseľného nadobúdateľa) je potrebné rozlišovať situácie, kedy došlo po uzatvorení kúpnej zmluvy k zrušeniu nadobúdacieho titulu predávajúceho od situácie, kedy sa predávajúci vôbec nestal vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu (absolútnej) neplatnosti zmluvy ako nadobúdacieho titulu na strane predávajúceho. Dodal, že v prípade neplatnej zmluvy o prevode vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nedochádza k právnym následkom ňou predkladaným. Uvedené okrem iného znamená, že ňou nedochádza k prevodu vlastníckeho práva z prevodcu na nadobúdateľa a keďže nadobúdateľ vlastnícke právo k nehnuteľnostiam nenadobudol, nemôže s danými nehnuteľnosťami nakladať, čo okrem iného znamená, že nadobúdateľ ich nemôže ďalej previesť na ďalší subjekt (ktorý sa v takom prípade taktiež nemôže stať ich vlastníkom).

23. Vyslovil tiež záver, že je potrebné naďalej zotrvať na právnom závere vyslovenom najvyšším súdom už v rozsudku sp. zn. IČdo/96/1995 (publikovanom v časopise Zo súdnej praxe pod č. 39/1998), v zmysle ktorého „absolútna neplatnosť právneho úkonu nastáva bez ďalšieho priamo zo zákona a hľadá sa naň, ako by nebol urobený; táto neplatnosť nemôže byť zhojená dodatočným schválením a nemôže sa konvalidovať ani dodatočným odpadnutím dôvodu neplatnosti. Absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, že na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.“ Možnosť prelomenia zásady nemo plus iuris - okrem zákonom predvídaných výnimiek - nie je podľa veľkého senátu možné odvodiť ani zo znenia ustanovenia § 70 ods. 1 katastrálneho zákona, a to ani s odkazom na článok 1 ods. 1 ústavy, z ktorého ako takého tiež nie je možné odvodiť uprednostnenie ochrany dobrej viery nadobúdateľa nehnuteľnosti pred ochranou jej vlastníka alebo aspoň pomerovanie medzi ochranou vlastníka veci a dobrou vierou ďalšieho nadobúdateľa.

24. Dospel k záveru, že dobrá viera nadobúdateľa nehnuteľnosti v správnosť zapísaného údajov v katastri nehnuteľností o jej (predchádzajúcom) vlastníkovi nepostačuje pre záver súdu o tom, že mohol nadobudnúť vlastnícke právo (a pre poskytnutie ochrany tomuto právu), ak sa preukáže, že táto zapísaná osoba v skutočnosti v čase uzavretia kúpnej zmluvy nebola vlastníkom prevádzanej nehnuteľnosti, napríklad z dôvodu, že predchádzajúca zmluva o prevode nehnuteľnosti predstavovala absolútne neplatný právny úkon. Z dôvodu absolútnej neplatnosti zmluvy predávajúci nemohol

nadobudnúť vlastnícke právo k nehnuteľnosti a rovnako tak nemohol „neexistujúce“ vlastnícke právo previesť na ďalšiu osobu, hoci konajúcu v dobrej viere. Naďalej tak je potrebné zotrvať na právnom závere, že absolútne neplatný právny úkon nespôsobí právne následky ani v prípade, ak na jeho základe už bolo kladne rozhodnuté o vklade vlastníckeho práva do katastra nehnuteľností.

25. Vzhľadom na rozhodnutie veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia, najvyšší súd pristúpil k posúdeniu dovolateľmi nastolenej otázky v zmysle § 421 ods. 1 písm. a) CSP; žalobcami pôvodne formulovanej pri uplatnení dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. c) CSP, avšak v čase, keď nemohli v žiadnom prípade vedieť, že rozdielna rozhodovacia prax najvyššieho súdu bude predmetom zjednocovania judikatúry, a to rozhodnutím veľkého senátu z 27. apríla 2021 sp. zn. IVOBdo/2/2020.

26. Najvyšší súd uvádza, že právny záver vyjadrený v rozhodnutí veľkého senátu obchodnoprávneho kolégia je aktuálny a berie na zreteľ v tomto preskúmanom prípade, nakoľko oba sudy nižších inštancií ako rozhodujúcu právnu otázku riešili práve kolíziu dvoch ústavných princípov, a to princípu ochrany dobrej viery ďalšieho nadobúdateľa a princípu ochrany vlastníckeho práva pôvodného vlastníka.

27. Vec prerokovávajúci trojčlenný senát, viazaný v zmysle § 48 ods. 3 prvej vety CSP právnymi závermi vyslovenými veľkým senátom v uznesení z 27. apríla 2021 sp. zn. IVOBdo/2/2020, dospel v preskúmanom prípade s poukazom na okolnosti veci k záveru, že pokiaľ odvolací súd založil svoje rozhodnutie v dovolateľmi nastolenej právnej otázke na inom právnom názore, podľa ktorého ochrana žalobcov ako vlastníkov spornej nehnuteľnosti zaručovaná zásadou "nikto nemôže previesť viac práv, než má sám" bola v predmetnej veci prelomená ochranou dobrej viery žalovanej ako nadobúdateľky spornej nehnuteľnosti (za situácie, keď nešlo ani o jeden z taxatívne vymedzených prípadov, ktoré zákon v súvislosti s nadobudnutím vlastníckeho práva s odkazom na dobrú vieru ich nadobúdateľa výslovne upravuje), treba mať za to, že jeho rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci. Vzhľadom na to dovolací súd dospel k záveru, že dovolanie žalobcov je nielen prípustné podľa § 421 ods. 1 písm. a) CSP, ale aj dôvodné (§ 432 ods. 2 CSP). Vec prejednávajúci senát nepovažoval v tomto prípade za potrebné vyjadrovať sa k ďalšej žalobcami nastolenej právnej otázke, a to odklonu od rozhodovacej praxe najvyššieho súdu v otázke dobrej viery nadobúdateľov spornej nehnuteľnosti, pre nezohľadnenie obmedzujúcej poznámky na liste vlastníctva, keďže týmito skutočnosťami sa konajúce sudy riadne nezaoberali. Obsiahla argumentácia žalovanej rozhodnutiami Najvyššieho súdu Českej republiky a Ústavného súdu Českej republiky neobstoí, pretože takéto rozhodnutia nemožno považovať za súčasť ustálenej rozhodovacej praxe tak, ako ju má na mysli judikatúra najvyššieho súdu (viď bod 15. a 15.1. rozhodnutia).

28. Záverom tohto rozhodnutia sa najvyšší súd považuje za potrebné vyjadriť aj k záverom súdov nižších inštancií o žalobcoch ako „nedbalých vlastníkoch“. Oba konajúce sudy predmetný záver vyvodili v podstate z toho, „...že v pôvodnom dedičskom konaní vedenom na bývalom štátnom notárstve v Galante pod sp. zn. D 1834/90 sporné pozemky (predtým štátom skonfiškované a následne pridelené právnym predchodcom žalobcov) neboli prejednané a predmetom dedenia sa stali až ako novoobjavené dedičstvo v konaní na Okresnom súde v Galante pod sp. zn. 5 D 56/2008 v roku 2009. Na základe tohto osvedčenia o dedičstve potom vzniklo duplicitné vlastníctvo v katastri nehnuteľnosti, o čom mali žalobcovia vedomosť....Medzitým ale Slovenský pozemkový fond ako správca poľnohospodárskych nehnuteľností vo vlastníctve Slovenskej republiky požiadal dňa 14. novembra 2000 Okresný úrad v M. - katastrálny odbor o zápis (sporných) - nehnuteľností (konajúc zrejme v presvedčení, že mu stále patria - pozn. dovolacieho súdu) do svojho vlastníctva a tieto následne previedol zmluvou o bezodplatnom prevode vlastníctva ako náhradné pozemky na Y. W., W.. F. B. a W.. S. M. a títo na žalovanú. Za danej skutkovej situácie nebolo možné žalovanej vyčítať, že by pri normálnej obvyklej opatrnosti mohla alebo mala vedieť, že vlastníkom sporných pozemkov by mala byť tretia osoba...Ak potom žalobcovia do času podania žaloby na súd, dňa 2. júna 2014 nevyvinuli aktivitu voči žalovanej v takej miere ingerencie, ktorá by bola spôsobilá vyvolať u nej pochybnosti o vlastníctve sporného pozemku bolo potrebné konštatovať, že svojou nedbanlivosťou zapríčinili to, že prestali byť vlastníkami spornej nehnuteľnosti, pretože žalovaná nadobudla vlastnícke právo k nej jej vydržaním po uplynutí nerušenej desaťročnej vydržacej doby, dňom 5. januára 2011 spätne počítanej odo dňa dobromyseľne nadobudnutého vlastníckeho práva jej právnymi

predchodcami dňom 5. januára 2001...“.

28.1. Z vyššie uvedeného pod bodom 28. tohto rozhodnutia vyplýva, že v danom prípade záver o žalobcoch ako „nedbalých vlastníkoch“ sudy nižších inštancií vyvodili z toho, že 1/ žalobcovia v základnom (v pôvodnom) dedičskom konaní vedenom na bývalom štátnom notárstve v Galante pod sp. zn. D 1834/90 po V. Š. „nepostrehli“, že sporné pozemky neboli prejednané a predmetom dedenia sa stali preto až ako novoobjavené dedičstvo s odstupom viacerých rokov v roku 2009; 2/ ďalej z toho, že v roku 2000 sa Slovenský pozemkový fond ako správca poľnohospodárskych nehnuteľností vo vlastníctve Slovenskej republiky nechal zapísať na list vlastníctva ako vlastník sporných pozemkov, pričom žalobcovia opätovne túto skutočnosť „nepostrehli“ resp. na ňu adekvátne nereagovali a napokon po 3/ niekoľko rokov „otáľali“ s podaním žaloby a žalovaná preto za tú dobu nadobudla vlastnícke právo k predmetu sporu vydržaním.

28.2. Podľa názoru vec prejednávajúceho senátu 8C najvyššieho súdu nižších inštancií pri formulovaní svojich záverov o „nedbalom vlastníkovi“ opomenuli resp. nepostrehli viaceré podstatné skutočnosti. V prvom rade je potrebné uviesť, že vlastnícke právo predstavuje jedno zo základných ľudských práv, ide o jedno z najsilnejších práv, čo mu zodpovedá aj jeho právna úprava. Podľa čl. 20 Ústavy Slovenskej republiky každý má právo vlastníť majetok. Vlastnícke právo všetkých vlastníkov má rovnaký zákonný obsah a ochranu. Majetok nadobudnutý v rozpore s právnym poriadkom ochranu nepožíva. Dedenie sa zaručuje. Aj Všeobecná deklarácia ľudských práv v čl. 17 zakotvila právo každého vlastníť majetok samostatne alebo spoločne s inými. Vyslovil sa tiež zákaz svojvoľného pozbavenia majetku. V okolnostiach danej veci sudy nižších inštancií vo svojich úvahách vôbec nezohľadnili, či strata vlastníckeho práva pre navonok javiacu sa „nedbalosť“ či už pri dedení resp. pri uplatňovaní vlastníckeho práva je v súlade s koncepciou vlastníckeho práva. Za ďalšie v danom prípade nevystupoval štát iba v pozícii „viacnásobného scudziteľa“ (raz previedol vlastnícke právo prídellovou listinou na právnych predchodcov žalobcov a druhý raz zmluvou o bezodplatnom prevode vlastníctva na právnych predchodcov žalovanej), pričom rozumne nevysvetlil svoje konanie, ale aj v postavení toho, ktorý po celý čas viedol a vedie evidenciu nehnuteľností ako zdroj informácií o právnych vzťahoch k pozemkom. Sám by preto ako riadny hospodár mal bezpochyby vedieť, že pokiaľ už raz v minulosti, hoc pred niekoľkými desaťročiami vlastnícke právo k sporným pozemkom previedol nemôže tak učiť znova. V uvedenom smere list zo dňa 14. novembra 2000 ako aj knihovaná žiadosť zo dňa 2. marca 1960 (č. l. 165 a nasl. spisu) resp. chronológia zápisov v pozemkovej knihe dostatočným a zrozumiteľným spôsobom neobjasňujú prečo sa štát považoval za výlučného vlastníka skonfiškovaného majetku v roku 1960. Preto bolo potrebné práve z jeho strany venovať obzvlášť pozornosť pri podávaní žiadosti o zápis vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam nadobudnutých titulom konfiškácií, keďže po tejto mohol byť takto nadobudnutý majetok následne pridelený novému vlastníkom prídellovou listinou, pravda za splnenia zákonom stanovených podmienok. Práve k takejto situácii došlo aj v súdnej veci.

28.3. Žalobcovia sporný pozemok nadobudli dedením po právnych predchodcoch V. Š.G. a jeho manželke W. Š., rodenej Z. (starí rodičia žalobcov), ktorým patril podľa Výmeru vydaného Poverenictvom pôdohospodárstva a pozemkovej reformy. V tejto súvislosti súdna prax už dávnejšie dospela k záveru, že správnosť výmeru a jeho súlad s vtedy platnými predpismi nie je možné v súčasnosti preskúmať a takýto právny akt je potrebné považovať za právny akt bezchybný, z ktorého musí súd vychádzať v zmysle § 135 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku (zákona č. 99/1963 Zb. v znení neskorších predpisov znení účinnom do 30. júna 2016). Pokiaľ bolo rozhodnutie vydané v rámci právomoci príslušného orgánu, jeho zákonnosť je možné preskúmať len procesným postupom v rámci správneho súdnictva; nepodlieha však preskúmaniu všeobecným súdom. K rovnakému záveru dospel najvyšší súd v rozsudku sp. zn. 4Cdo/123/2003, v ktorom vyslovil právny názor, že výmery a prídellové listiny ako verejné listiny boli aj sú v súčasnosti dokladmi o vlastníctve prídelcov k prideleným nehnuteľnostiam a sú vkladuschopnými listinami, že mimo rámec správneho súdnictva všeobecný súd nie je oprávnený skúmať vecnú správnosť správneho aktu, že ho môže preskúmať len so zreteľom na to, či ide o nulitný (ničotný), ako i že nulitným aktom je správny akt vydaný tzv. absolútne vecne nepríslušným správnym orgánom (uverejnený v časopise Zo súdnej praxe pod č. 44/2004). Ten istý záver zaujal najvyšší súd Slovenskej republiky tiež v rozsudku sp. zn. 5Cdo/110/2000, ktorý bol

uverejnený v časopise Zo súdnej praxe pod č. 40/2001, ako aj v rozsudku z 27. novembra 2007 sp. zn. 2Cdo/337/2006, obdobne aj v uznesení sp. zn. 4SŽ/88/1995, ktoré bolo uverejnené v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky pod č. 65/1995 a v uznesení sp. zn. 4SŽ/34/1997, ktoré bolo uverejnené v Zbierke rozhodnutí a stanovísk súdov Slovenskej republiky pod č. 77/1998.

29. Ak je dovolanie dôvodné, dovolací súd napadnuté rozhodnutie zruší (§ 449 ods. 1 CSP). Ak dovolací súd zruší napadnuté rozhodnutie, môže podľa povahy veci vrátiť vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, zastaviť konanie, prípadne postúpiť vec orgánu, do ktorého právomoci patrí (§ 450 CSP). Najvyšší súd v súlade s týmito ustanoveniami zrušil rozhodnutie odvolacieho súdu ako aj súdu prvej inštancie a vec mu vrátil na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

30. Ak dovolací súd zruší rozhodnutie a ak vráti vec odvolaciemu súdu alebo súdu prvej inštancie na ďalšie konanie, rozhodne tento súd o trovách pôvodného konania a o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP). Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

31. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.